

Byla C-47/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. sausio 28 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Landgericht Ravensburg (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. sausio 8 d.

Ieškovai:

F. F.

B. A.

Atsakovai:

C. Bank AG

Bank D. K. AG

Pagrindinės bylos dalykas

Vartojimo kredito sutartis – Privaloma informacija – Direktyva 2008/48/EB – Teisė atsisakyti sutarties – Teisės atsisakyti sutarties netekimas – Piktnaudžiavimas teise atsisakyti sutarties – Vartotojo pareiga iš anksto įvykdyti prievolę, po pranešimo apie sutarties atsisakymą grąžinant gautas prekes – Vieno teisėjo teisė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Dėl teisėtumo fikcijos pagal EGBGB [*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, toliau – EGBGB)] 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečią sakinį, 12 § 1 dalies trečią sakinį:

- a) Ar EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinytis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinytis, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus, yra nesuderinami su Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punktu ir 14 straipsnio 1 dalimi?

Jei atsakymas būtų teigiamas:

- b) Ar iš Sąjungos teisės, visų pirma iš Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto ir 14 straipsnio 1 dalies, išplaukia, kad EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinytis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinytis negali būti taikomi tiek, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus?

Neatsižvelgiant į atsakymus į pirmiau pateiktus II punkto pirmojo klausimo a ir b punktus:

2. Dėl privalomos informacijos pagal Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalį:

- a) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punktas aiškinamas taip, kad kredito sutartyje nurodytinasis dienos palūkanų dydis aritmetiškai turi išplaukti iš sutartyje nurodomos sutartos kredito palūkanų normos?

- b) Dėl Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies r punkto:

- aa) Ar ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad kredito sutartyje pateikiama informacija apie išankstinio paskolos grąžinimo atveju mokėtiną išankstinio grąžinimo kompensaciją turi būti tokia tiksli, kad vartotojas galėtų bent apytikriai apskaičiuoti kompensacijos, kurią privalės sumokėti nutraukdamas sutartį anksčiau nustatyto termino, dydį?

(jeigu į pirmiau pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai)

- bb) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies r punktui ir 14 straipsnio 1 dalies antram sakiniui prieštarauja nacionalinės teisės norma, kurioje nustatyta, kad, nepateikus visos informacijos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies r punktą, sutarties atsisakymo laikotarpis vis vien prasideda nuo sutarties sudarymo momento, o kredito davėjas tik netenka teisės į kompensaciją kredito išankstinio grąžinimo atveju?
- c) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies l punktas turi būti aiškinamas taip, kad turi būti nurodyta sudarant kredito sutartį galiojanti, absoliučiu skaičiumi išreikšta palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma ar bent galiojanti orientacinė palūkanų norma (šiuo atveju – bazinė palūkanų norma pagal BGB [*Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas, toliau – BGB)] 247 straipsnį), kuria remiantis, pridėjus tam tikrą palūkanų normą (šiuo atveju – penkis procentinius punktus pagal BGB 288 straipsnio 1 dalies antrą sakinį), apskaičiuojama galiojanti palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma, išreikšta absoliučiu skaičiumi, ir ar vartotojui turi būti išaiškinta, kas yra orientacinė palūkanų norma (bazinė palūkanų norma) ir kad ji yra kintama?
- d) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies t punktas turi būti aiškinamas taip, kad kredito sutarties tekste turi būti nurodomos pagrindinės formaliosios neteisminio apskundimo ir žalos atlyginimo mechanizmo sąlygos?

Jeigu bent į vieną iš II punkto antrojo klausimo a–d punktų būtų atsakyta teigiamai:

- e) Ar Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda tik tuomet, kai informacija, numatyta Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalyje, buvo pateikta visa ir teisingai?

Jeigu ne:

- f) Kokie pagrindiniai kriterijai lemia, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda nepaisant to, kad nebuvo pateikta visa informacija arba buvo pateikta neteisinga informacija?

Jeigu į pirmesnius II punkto pirmojo klausimo a punktą ir (arba) bent vieną II punkto antrojo klausimo a–d punktų būtų atsakyta teigiamai:

3. Dėl Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytos teisės atsisakyti sutarties netekimo:

- a) Ar gali būti prarasta Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teisė atsisakyti sutarties?

Jeigu taip:

- b) Ar netekimas – tai teisės atsisakyti sutarties apribojimas laiko atžvilgiu, kuris turi būti nustatytas parlamento priimtame įstatyme?

Jeigu ne:

- c) Ar teisės netekimas (subjektyviu aspektu) galimas tik tuo atveju, kai vartotojas žinojo apie tebeegzistuojančią teisę atsisakyti sutarties arba kai nežinojo apie ją dėl savo paties didelio aplaidumo ir todėl atsakomybė už nežinojimą tenka jam pačiam?

Jeigu ne:

- d) Ar taisyklių, reglamentuojančių teisės atsisakyti sutarties netekimą, taikymas pagal sąžiningumo principą prieštarauja kredito davėjo galimybei Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkte nurodytą informaciją kredito gavėjui pateikti vėliau, tokiu būdu inicijuojant sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią?

Jeigu ne:

- e) Ar tai suderinama su įtvirtintais tarptautinės teisės principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas)?

Jeigu taip:

- f) Kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Teisingumo Teismo reikalavimų koliziją?

4. Darant prielaidą, kad vartotojo turima Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta teisė atsisakyti sutarties piktnaudžiaujama:

- a) Ar naudojantis Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teisė atsisakyti sutarties gali būti piktnaudžiaujama šia teise?

Jeigu taip:

- b) Ar prielaida, kad teise atsisakyti sutarties piktnaudžiaujama, yra teisės atsisakyti sutarties ribojimas, kuris turi būti nustatytas parlamento priimtame įstatyme?

Jeigu ne:

- c) Ar daryti piktnaudžiavimo teise atsisakyti sutarties prielaidą (subjektyviu aspektu) galima tik tuomet, kai vartotojas žinojo apie savo tebeegzistuojančią teisę atsisakyti sutarties arba kai nežinojo apie ją dėl savo paties didelio aplaidumo?

Jeigu ne:

- d) Ar kredito davėjo galimybė informuoti kredito gavėją vėliau, kaip tai numatyta Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkte, ir taip inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią pagal sąžiningumo principą yra kliūtis daryti piktnaudžiavimo teise atsisakyti sutarties prielaidą?

Jeigu ne:

- e) Ar tai suderinama su įtvirtintais tarptautinės teisės principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas)?

Jeigu taip:

- f) Kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Teisingumo Teismo reikalavimų koliziją?

5. Neatsižvelgiant į tai, kaip bus atsakyta į pirmiau pateiktus klausimus:

- a) Ar su Sąjungos teise, pirmiausia su teise atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį, suderinama tai, kad pagal nacionalinę teisę sudarytos kredito sutarties, kuri susieta su pirkimo–pardavimo sutartimi, atveju, kai vartotojas veiksmingai pasinaudoja teise atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalį:

- aa) vartotojo reikalavimas, kad kredito davėjas grąžintų sumokėtas paskolos įmokas, tampa vykdytinu tik tuomet, kai jis kredito davėjui perdavė įsigytą daiktą arba pateikė įrodymą, kad išsiuntė daiktą kredito davėjui?

- bb) vartotojo ieškinys dėl jo sumokėtų paskolos įmokų grąžinimo po to, kai įsigytas daiktas buvo grąžintas, atmestinas kaip nepagrįstas, jei kredito davėjas nepavėlavo patvirtinti, kad priėmė įsigytą daiktą?

Jeigu ne:

- b) Ar remiantis Sąjungos teise galima daryti išvadą, kad a, aa ir (arba) a, bb punktuose nurodytos nacionalinės teisės nuostatos yra netaikytinos?

Neatsižvelgiant į tai, kaip bus atsakyta į II punkto pirmąjį–penktąjį klausimus:

6. Ar *Zivilprozessordnung* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – ZPO) 348a straipsnio 2 dalies 1 punktas, kiek jis susijęs ir su nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimu pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą, yra nesuderinamas su nacionalinių teismų teise teikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą ir todėl neturi būti taikomas priimant nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (toliau – Direktyva 2008/48), visų pirma jos 10 straipsnio 2 dalies l, p, r ir t punktai bei 14 straipsnio 1 dalis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Grundgesetz ((Pagrindinis įstatymas), visų pirma jo 25 straipsnis

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (EGBGB) (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas), 247 straipsnio 3, 6, 7 ir 12 dalys

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (Civilinis kodeksas), ypač jo 242, 247, 273, 274, 288, 295, 322, 355, 356b, 357, 357a, 358, 495 ir 502 straipsniai

Zivilprozessordnung (ZPO) (Civilinio proceso kodeksas), 348a straipsnis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su dviem skirtingais atvejais.
- 2 Pirmuoju atveju ieškovas 2017 m. balandžio 12 d. sudarė su atsakovu sutartį dėl paskolos, skirtos naudoti transporto priemonei, kuri buvo numatyta asmeniniam naudojimui, įsigyti iš prekiautojo automobiliais. Ruošiant ir sudarant paskolos sutartį pardavėjas veikė kaip atsakovo paskolų teikimo tarpininkas ir naudojo atsakovo pateiktomis sutarties formomis. Remiantis paskolos sutartimi, pirkimo kaina sudarė 14 880 EUR, o atskaičius sumokėtą 2 000 EUR avansą likusi pirkimo kaina (12 880 EUR) buvo finansuojama iš paskolos. Pridėjus 944,37 EUR palūkanas ieškovas turėjo grąžinti atsakovui 13 824,37 EUR sumą.
- 3 Sudarytoje sutartyje ieškovas buvo informuotas apie teisę atsisakyti sutarties:

„Teisė atsisakyti sutarties

Paskolos gavėjas gali atsisakyti sutarties, nenurodydamas priežasčių, per 14 dienų pranešdamas apie tokį atsisakymą. Šis laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo sutarties sudarymo dienos, tačiau tik po to, kai paskolos gavėjas gavo visą privalomą informaciją pagal BGB 492 straipsnio 2 dalį (pvz., informaciją apie paskolos rūšį, informaciją apie grynąją paskolos vertę, informaciją apie sutarties laikotarpį) <...>“

- 4 Be to, skyriuje „Specialios nuostatos dėl papildomų sutarčių“ buvo pateikta informacija apie susietąsias sutartis, kuri ieškovui nebuvo reikšminga, nes jis tokių sutarčių nesudarė.
- 5 Iš pradžių ieškovas reguliariai mokėjo sutartas įmokas, tačiau 2020 m. balandžio 1 d. el. laišku atšaukė savo valios išreiškimą dėl paskolos sutarties sudarymo. Ieškovas tvirtina, kad sutarties atsisakymas galioja, nes sutarties atsisakymo terminas neprasidėjo dėl neteisingos informacijos apie sutarties atsisakymą ir klaidingos privalomos informacijos. Ieškovas reikalauja pripažinti, kad pateikęs pranešimą apie sutarties atsisakymą ir nuo jo pateikimo jis nebeturi mokėti nei palūkanų, nei paskolos įmokų, mokėtinų pagal paskolos sutartį. Jei šis reikalavimas dėl pripažinimo būtų pripažintas pagrįstu, ieškovas reikalauja grąžinti iki šiol sumokėtas paskolos įmokas ir pardavėjui sumokėtą avansą, t. y. iš viso 10 110,11 EUR sumą, mokėtiną perdavus įsigytą transporto priemonę; be to, reikalauja, kad teismas pripažintų, jog atsakovas vėluoja priimti transporto priemonę.
- 6 Atsakovas reikalauja atmesti ieškinį. Jis tvirtina, kad tinkamai informavo ieškovą apie sutarties atsisakymą ir pateikė visą privalomą informaciją. Informuodamas apie sutarties atsisakymą jis naudojo teisės aktuose numatytą pavyzdžių, todėl gali remtis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmu ir trečiu sakiniais (vadinamąja teisėtumo fikcija); taigi sutarties atsisakymo terminas yra pasibaigęs.
- 7 Be to, priešieškinyje atsakovas reikalauja įpareigoti ieškovą sumokėti turto vertę atitinkančią 7 843 EUR kompensaciją ir pripažinti, kad ieškovas yra įpareigotas kompensuoti transporto priemonės vertės sumažėjimą, kuris viršija 7 843 EUR sumą, nes su transporto priemone atliko veiksmus, kurie nebuvo būtini tikrinant automobilio konstrukciją, savybes ir veikimą. Reikalavimą sumokėti 7 843 EUR atsakovas grindžia aplinkybe, kad turto vertė jau sumažėjo 7 843 EUR. Ieškovas ginčija priešieškinį.
- 8 Antrasis atvejis iš esmės panašus į pirmąjį. Antruoju atveju ieškovas sudarytoje sutartyje taip buvo informuotas apie teisę atsisakyti sutarties:

„Teisė atsisakyti sutarties

Galite atsisakyti sutarties nenurodydamas priežasčių ir per 14 dienų pranešdamas apie tokį atsisakymą. Šis laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo sutarties sudarymo dienos, tačiau tik po to, kai gavote visą pagal BGB 492 straipsnio

2 dalį privalomą informaciją (pvz., informaciją apie paskolos rūšį, informaciją apie paskolos sumą neto, informaciją apie sutarties laikotarpį) <...>“

- 9 Be to, skyriuje „Specialios nuostatos dėl papildomų sutarčių“ pateikta informacija apie susietąsias sutartis, kuri ieškovui nebuvo svarbi, nes jis tokių sutarčių nesudarė. Skirtingai nuo pirmojo atvejo, šiuo atveju informacijai yra numatytas apribojimas „jeigu sudarytos“.
- 10 Šiuo atveju ieškovas taip pat atšaukė savo valios išreiškimą dėl paskolos sutarties sudarymo.
- 11 Ieškovas tvirtina, kad sutarties atsisakymas galioja, nes sutarties atsisakymo terminas neprasidėjo dėl neteisingos informacijos apie sutarties atsisakymą ir klaidingos privalomos informacijos. Todėl ieškovas reikalauja, kad atsakovas kompensuotų jam iki šiol sumokėtas paskolos įmokas ir pardavėjui sumokėtą avansą, kurie mokėtini perdavus įsigytą transporto priemonę; be to, reikalauja, kad teismas pripažintų, jog atsakovas vėluoja priimti transporto priemonę, ir kad gavęs pranešimą apie sutarties atsisakymą atsakovas nebeturi teisės į sutartines palūkanas ir paskolos įmokas.
- 12 Atsakovas reikalauja atmesti ieškinį. Jis tvirtina, kad tinkamai informavo ieškovą apie sutarties atsisakymo teisę ir pateikė visą privalomą informaciją. Informuodamas apie sutarties atsisakymą jis naudojo teisės aktuose numatytu pavyzdžiu, todėl gali remtis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmu ir trečiu sakiniais, taigi sutarties atsisakymo terminas yra pasibaigęs. Be to, jis nurodo, kad ieškovas piktnaudžiauja teise, nes ieškovas, remdamasis jam aiškiai suprantama aplinkybe (kurios susietosios sutartys buvo sudarytos ir kurios nebuvo sudarytos) ginčija informacijos apie sutarties atsisakymą galiojimą, nors informacija apie sutarties atsisakymą nėra klaidinanti, be to, ieškovas toliau naudoja transporto priemonę ir nesiūlo jos atsakovui (vykdydamas pareigą iš anksto įvykdyti prievolę) tokiu būdu, kuriuo remiantis būtų galima pagrįsti atsakovo vėlavimą priimti transporto priemonę. Be to, ieškovas neteisingai tvirtina, kad nutraukus sutartį atsakovas neturi teisės į turto vertės kompensavimą. Tuo atveju, jeigu ieškinys būtų pagrįstas, atsakovas reikalauja įpareigoti ieškovą grąžinti įsigytą transporto priemonę ir pripažinti, kad ieškovas yra įpareigotas atlyginti transporto priemonės vertės sumažėjimą, nes su transporto priemone atliko veiksmus, kurie nebuvo būtini tikrinant automobilio konstrukciją, savybes ir veikimą. Ieškovas reikalauja pripažinti, kad jis nėra įpareigotas sumokėti atsakovo reikalaujamą turto vertės kompensaciją.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 13 Ar ieškiniai bus patenkinti, priklauso nuo to, ar paskolos sutarčių atsisakymas bvo galiojantis ir ar, jei taikoma, atsakovai gali reikšti prieštaravimus, remdamiesi tuo, kad ieškovai neteko teisės atsisakyti sutarties ar neleistinau piktnaudžiauja šia teise.

- 14 Dėl prejudicinių klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas konkrečiai nurodo šiuos motyvus.
- 15 Dėl 1 klausimo a ir b punktų: ieškovo pareiškimas apie atsisakymą laikomas galiojančiu su sąlyga, kad atsisakymas buvo pareikštas dar nepasibaigus BGB 355 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatytam dviejų savaitių atsisakymo terminui. Atsisakymo terminas pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nepradedamas skaičiuoti, jei kredito sutartyje nepateikiama visa pagal BGB 492 straipsnio 2 dalį ir 247 straipsnio 6–13 § privaloma informacija. Tokiu atveju šis terminas pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies antrą sakinį pradedamas skaičiuoti tik tada, kai papildomai pateikiama privaloma informacija. Nagrinėjamu atveju būtų galima daryti prielaidą, kad nebuvo pateikta visa privaloma informacija, visų pirma tuomet, kai informacija apie sutarties atsisakymą nebuvo pateikta nustatyta tvarka arba bent vienas iš įstatyme nustatytų duomenų kredito sutartyje buvo pateiktas neišsamiai arba neteisingai.
- 16 Jei privaloma informacija būtų neišsamė, iš esmės būtų galima atsisakyti sutarties, nes Vokietijos teisėje nėra numatyta, kad teisė atsisakyti vartojimo kredito sutarčių išnyksta. Nacionalinės teisės aktų leidėjas sąmoningai nustatė neterminuotą teisę atsisakyti sutarties.
- 17 Todėl nagrinėjamu atveju reikėtų manyti, kad neišsamė privaloma informacija pirmiausia yra tuomet, kai informacija apie sutarties atsisakymą pagal BGB 247 straipsnio 6 § 2 dalį ir 12 § 1 dalį buvo pateikta netinkamai.
- 18 Vis dėlto BGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečiame sakinyje ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečiame sakinyje nustatyta, kad pastebimai ir aiškiai pateikta, BGB 247 straipsnio 6 § 2 dalyje ir 12 § 1 dalyje nurodyto 7 priedo pavyzdį atitinkanti sutarties sąlyga tenkina BGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių bei 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus (vadinamoji teisėtumo fikcija).
- 19 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas laiko šią teisėtumo fikciją nesuderinama su 2020 m. kovo 26 d. Sprendimu *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242). Pateikiami argumentai, kurie iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-336/20 santraukos (į kurią daroma nuoroda) 10–15 punktuose pateiktus argumentus dėl 1 klausimo a ir b punktų.
- 20 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nagrinėja neseniai priimtą 2020 m. spalio 27 d. *Bundesgerichtshof* (Vokietijos Aukščiausiasis Federalinis Teismas, toliau – BGH) sprendimą, kuriame tas teismas labai išplėtė vadinamosios teisėtumo fikcijos ribas. Tame sprendime BGH atsisakė savo ankstesnės jurisprudencijos, pagal kurią išvardyti privalomi duomenys (informacijos apie sutarties atsisakymą pavyzdyje nurodant BGB 492 straipsnio 2 dalį) laikomi aiškia ir suprantama informacija. Vis dėlto BGH pabrėžia, kad gali būti piktnaudžiaujama teise, jei vartotojas nurodo, kad nėra teisėtumo fikcijos,

nors konkrečiu atveju nukrypimas nuo pavyzdžio jam buvo aiškus, todėl neturėjo reikšmės.

- 21 BGH požiūris, kad vien galimybė atpažinti neteisingą informaciją apie sutarties atsisakymą rodo, jog apeliuojant į teisėtumo fikcijos trūkumą yra piktnaudžiaujama teise, lemia tai, kad pavyzdyje numatyta apsauga, kai pranešimas apie vartojimo paskolos atsisakymą pateikiamas praėjus daugiau kaip 14 dienų po sutarties sudarymo, tampa įprasta. Dažnai vartotojas aiškiai supranta, kada nukrypstama nuo standartinės sutarties atsisakymo informacijos. Todėl tik išskirtiniu atveju būtų galima kalbėti apie galimybę veiksmingai pasinaudoti teise atsisakyti sutarties.
- 22 Taip aiškinant įstatymą ir kartu taikant pagal jurisprudenciją išplėstą nacionalinėje teisėje reglamentuojamą išimtį, pagal Sąjungos teisę vartotojui suteikiama teisė atsisakyti sutarties galiausiai tampa beveik beprasme, todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, direktyva turėtų būti laikoma veikiančia tiesiogiai – kaip ir bendrųjų Sąjungos teisės principų pažeidimo atveju.
- 23 Kadangi pirmuoju atveju ieškovas žinojo, kad nebuvo sudaryta jokia susietoji sutartis, pagal nacionalinę jurisprudenciją ieškovas negalėtų remtis tuo, kad nėra teisėtumo fikcijos, todėl jo sutarties atsisakymo terminas būtų pasibaigęs ir atsisakymas negaliotų. Antruoju atveju teisėtumo fikciją pagal nacionalinę jurisprudenciją taip pat būtų galima taikyti tiesiogiai, nes informacijai paskolos sutartyje dėl teisės atsisakyti sutarties numatytas apribojimas „jeigu sudarytos“, todėl sutarties atsisakymo terminas taip pat būtų pasibaigęs ir atsisakymas negaliotų.
- 24 Siekiant išsiaiškinti, ar vadinamoji teisėtumo fikcija neprieštarauja Direktyvai 2008/48, taip pat, ar teisėtumo fikcija netaikytina, Teisingumo Teismui teikiami 1 klausimo a ir b punktai.
- 25 Dėl 2 klausimo a punkto (informacija apie kredito palūkanų normą): argumentai šiuo klausimu iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-38/21 2 klausimo a punkte pateiktus argumentus. Todėl daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 14–16 punktus.
- 26 Dėl 2 klausimo b punkto (išankstinio grąžinimo kompensacija): argumentai šiuo klausimu iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-187/20 4 klausimo a ir b punktuose pateiktus motyvus. Todėl daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 31–33 punktus.
- 27 Dėl 2 klausimo c punkto (informacija apie palūkanų už pavėluotus mokėjimus normą): kyla klausimas, kaip turi būti aiškinamas Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies 1 punktas, pagal kurį kredito sutartyje turi būti aiškiai ir glaustai nurodomos kredito sutarties sudarymo dieną galiojančios palūkanos už pavėluotus mokėjimus ir jų tikslinimo tvarka.

- 28 Pakaktų į sutartį įtraukti nacionalinės teisės nuostatų dėl palūkanų už pavėluotus mokėjimus turinį (šiuo atveju – BGB 288 straipsnio 1 dalies antrą sakinį). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pažymi, kad *Bundesgerichtshof* savo 2020 m. vasario mėn. nutartyje tokį Direktyvos 2008/48 aiškinimą laiko teisingu ir mano, kad jis nesukelia jokių pagrįstų abejonų.
- 29 Vis dėlto toks Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies 1 punkto aiškinimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, nėra imperatyvus. Direktyvoje esantis papildomas tekstas „kredito sutarties sudarymo dieną galiojančios“ ir aiškumo bei glaustumo reikalavimas galėtų reikšti, kad konkrečiu metu galiojanti palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma turi būti nurodyta kuo tiksliau, t. y. absoliučiu skaičiumi arba bent jau pagal BGB 247 straipsnį nurodant konkrečiu metu taikytinos bazinės palūkanų normos dydį, išreikštą absoliučiu skaičiumi – tokiu atveju vartotojas galėtų apskaičiuoti taikomą palūkanų už pavėluotus mokėjimus normą atlikęs paprastą sudėties veiksmą (+ 5 procentiniai punktai). Formulotė Direktyvos 2008/48 II priedo 3 punkte (Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą) taip pat leidžia manyti, kad konkreti palūkanų norma turi būti nurodyta jos skaitine išraiška.
- 30 Taip pat nebūtų pakankamai aišku ir tikslu dėl palūkanų už pavėluotus mokėjimus tikslinimo nurodyti, kad teisės aktuose nustatytos palūkanos už pavėluotus mokėjimus apskaičiuojamos prie bazinės palūkanų normos pridedant penkis procentinius punktus. Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, siekiant įgyvendinti vartotojo teises būtina, kad vartotojas žinotų arba gerai suprastų informaciją, kuri privalomai turi būti pateikta šioje sutartyje pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalį. Nepakanka tik pateikiamos nuorodos į teisės aktus (2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Kreissparkasse Saarlouis*, C-66/19, EU:C:2020:242, 45–47 punktai). Tam, kad vartotojas galėtų įvertinti palūkanų už pavėluotus mokėjimus dydį, reikėtų, kad jam kredito sutartyje būtų paaiškinta bent tai, kas yra orientacinė palūkanų norma (bazinė palūkanų norma) ir kad ji yra kintama.
- 31 Dėl 2 klausimo d punkto (galimybė naudotis neteisminio apskundimo ir žalos atlyginimo mechanizmu): prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo argumentai iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-187/20 6 klausime pateiktus argumentus. Todėl daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 36–38 punktus. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pastebi (vėlgi nurodydamas 2020 m. kovo 26 d. Sprendimą *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242)), kad nepakanka tik sutarties bendrosiose sąlygose pateikiamos nuorodos į įstatymo ar kito teisės akto tekstą, kuriame įtvirtintos šalių teisės ir pareigos, todėl, jo nuomone, visi formalūs reikalavimai dėl skundo priimtinumą turi būti nurodyti pačioje kredito sutartyje.
- 32 Dėl 2 klausimo e ir f punktų (klausimas, ar dėl pateiktos netinkamos privalomos informacijos nepradedamas skaičiuoti sutarties atsisakymo terminas): prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo argumentai iš esmės atitinka

prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-336/20 2 klausimo d punkte pateiktus argumentus. Todėl daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 17–19 punktus.

- 33 Dėl 3 klausimo a–f punktų (teisės netekimas) ir 4 klausimo a–f punktų (piktnaudžiavimas teise): prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo argumentai iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-38/21 3 klausimo a–f punktuose ir 4 klausimo a–f punktuose pateiktus argumentus. Todėl daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 18–39 punktus.
- 34 Dėl 5 klausimo (vartotojo pareiga iš anksto įvykdyti prievolę, po pranešimo apie sutarties atsisakymą grąžinant gautas prekes): remiantis nacionaline nuostata, t. y. BGB 357 straipsnio 4 dalies pirmu sakiniu, kai atsisakoma pirkti vartojimo prekę, verslininkas (o jei kalbama apie su kredito sutartimi susietą pirkimo–pardavimo sutartį – pagal BGB 358 straipsnio 4 dalies penktą sakinį vietoje verslininko veikiantis kredito davėjas) gali negrąžinti gautų įmokų (paskolos įmokų ir, jei taikoma, avanso) tol, kol atgaus prekes arba kol vartotojas pateiks įrodymą, kad išsiuntė prekes.
- 35 BGH nuomone, iš BGB 358 straipsnio 4 dalies pirmo sakinio, siejamo su 357 straipsnio 4 dalies pirmu sakiniu, galima daryti išvadą, kad vartotojas, atsisakęs su pirkimo–pardavimo sutartimi susietos paskolos sutarties, turi grąžinti transporto priemonę kredito davėjui iš anksto įvykdydamas prievolę. Darant prielaidą, kad taikoma pareiga iš anksto įvykdyti prievolę, vartotojo reikalavimas kredito davėjui grąžinti jo sumokėtas įmokas tampa vykdytinu tik tuomet, kai vartotojas yra grąžinęs transporto priemonę arba įrodo, kad ją išsiuntė. Atsižvelgdamas į taikomą pareigą iš anksto įvykdyti prievolę, BGH daro prielaidą, kad vartotojo ieškinys, kuriuo reiškiamas turtinio pobūdžio reikalavimas kredito davėjo atžvilgiu iš anksto įvykdyti prievolę, gali būti pagrįstas tik tuomet, kai dėl vartotojo veiksmų kredito davėjas vėluoja patvirtinti gavimą. Vėlavimas patvirtinti gavimą šiuo atveju gali atsirasti tik faktiškai pateikus pasiūlymą pagal BGB 294 straipsnį, t. y. pateikus pasiūlymą atsakovo verslo vietoje arba įrodžius, kad transporto priemonė išsiųsta. Esant pareigai iš anksto įvykdyti prievolę, žodžiu pateikto pasiūlymo pagal BGB 295 straipsnį nepakanka ir tuomet, kai kredito davėjas atsisakė priimti parduotą prekę.
- 36 Abiem minėtais atvejais tai reiškia, kad abu ieškinius būtų reikėję atmesti kaip nepagrįstus neatsižvelgiant į klausimą, ar buvo veiksmingai atsisakyta sutarties, jei pagal nacionalinę teisę būtų reikėję daryti prielaidą, kad ieškovai turėjo pareigą iš anksto įvykdyti prievolę, ir sprendimas įpareigoti sumokėti po transporto priemonės grąžinimo būtų pagrįstas tik pavėlavus patvirtinti gavimą. Nebuvo nurodyta nei tai, kad ieškovai grąžino transporto priemonės arba įrodė jų išsiuntimą, nei tai, kad atsakovai dėl faktiškai pateikto pasiūlymo pagal BGB 294 straipsnį pavėlavo patvirtinti grąžinimą.

- 37 Šią vartotojo pareigą iš anksto įvykdyti prievolę BGH tik neseniai patvirtino 2020 m. lapkričio 10 d. sprendimu. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismui kyla klausimas, ar šis nacionalinės teisės išaiškinimas, tiek, kiek jis susijęs su aukščiausios instancijos teismo jurisprudencijoje įtvirtintu reikalavimu iš anksto įvykdyti prievolę, neprieštarauja Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmam sakiniui ar kitai Sąjungos teisės normai.
- 38 Vartotojo teisė atsisakyti sutarties praktiškai labai apribojama, jeigu vartotojas turi grąžinti įsigytą daiktą ir tik tada gali teisme reikalauti grąžinti jam priklausančias paskolos įmokas. Jeigu vartotojas turi grąžinti automobilį, nors nežino, ar sutarties atsisakymas apskritai galioja ir kaip greitai gaus kredito davėjo mokėtiną sumą, ši aplinkybė dažnai atgrasina nuo sutarties atsisakymo, net jeigu jis galėtų pagrįstai atsisakyti sutarties.
- 39 Prielaida dėl vartotojo pareigos iš anksto įvykdyti prievolę taip pat nėra būtina kredito davėjo teisėtų interesų apsaugai užtikrinti. Kredito davėjo poreikis užsitikrinti apsaugą tenkinamas ir tuomet, kai jis yra įpareigojamas atgavęs automobilį grąžinti vartotojo sumokėtas įmokas. Daikto sulaikymo teisė pagal BGB 273 straipsnį verslininką apsaugo pakankamai, nes jis neturi nieko sumokėti, kol jam faktiškai nėra pasiūloma transporto priemonė.
- 40 Be to, šiuo aukščiausios instancijos teismo pateiktu BGB 357 straipsnio 4 dalies išaiškinimu panaikinamas direktyva suteiktos teisės atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalį praktinis veikimas, kai kalbama apie vartojimo kredito sutartis, kurios susietos su pirkimo–pardavimo sutartimis, todėl labai trukdoma pasiekti šia direktyva iš esmės siekiamų tikslų.
- 41 Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalis turėtų veikti tiesiogiai ta prasme, kad negali būti taikoma nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią su pirkimo–pardavimo sutartimi susietos kredito sutarties atveju vartotojo reikalavimas (jam tinkamai pasinaudojus savo teise atsisakyti sutarties pagal šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalį) kredito davėjui, kad šis grąžintų sumokėtas paskolos įmokas, tampa vykdytinu tik tuomet, kai jis kredito davėjui perdavė įsigytą daiktą arba pateikė įrodymą, kad išsiuntė jį kredito davėjui. Taip pat negali būti taikoma nuostata, pagal kurią ieškinys dėl vartotojo sumokėtų paskolos įmokų grąžinimo, kai buvo grąžinta įsigyta prekė, turi būti atmetamas kaip nepagrįstas, jei kredito davėjas nepavėlavo patvirtinti, kad gavo prekę.
- 42 Dėl 6 klausimo (vieno teisėjo teisė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą): prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo argumentai iš esmės atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą C-336/20 4 klausime pateiktus argumentus. Todėl šiuo klausimu daroma nuoroda į to prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 30–33 punktus.

- 43 Galiausiai atkreipiamas dėmesys į tai, kad šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą klausimai iš dalies sutampa su klausimais jau nagrinėjamose bylose C-33/20, C-155/20, C-187/20, C-336/20 ir C-38/21, todėl siūloma šias bylas sujungti.

DARBINIS VERTINIMAS